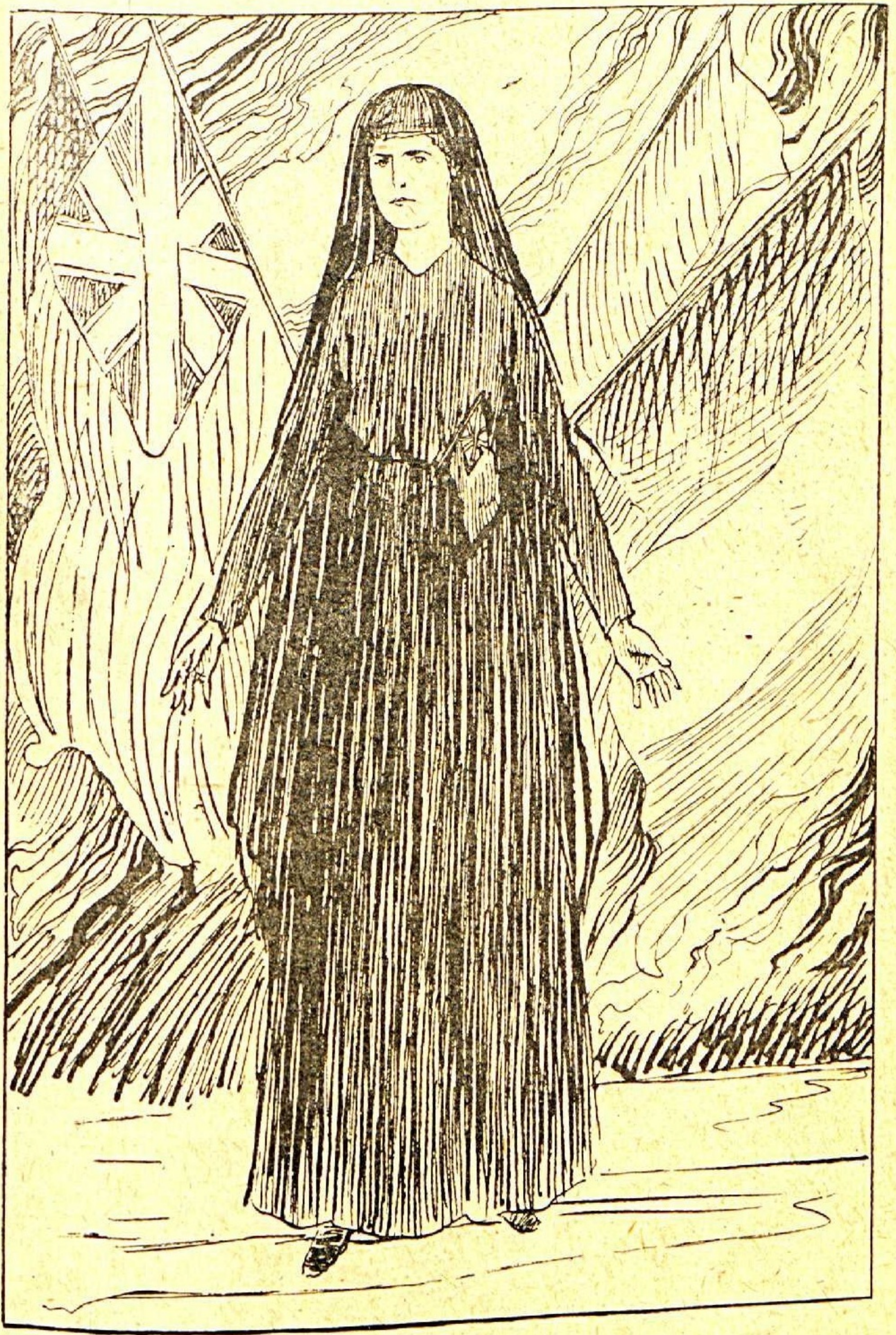

Miss Cavell. (Blz. 266.)

GABRIELLE PETIT.

veel van een Belgisch soldaatje, maar van een Duitscher zie ik liever de hielen dan de teenen. En de dag komt toch eens, dat gij ons allen uw hielen laat zien.

De gendarm bromde iets, maar begreep niet recht wat ze bedoelde.

— Duurt de oorlog nog lang? vroeg Gabrielle dan.

— Neen...

— Gij gaat naar Parijs, zeker?

— Natuurlijk!

— Ik geloof er niets van... Het duurt te lang.

— Niet zoo lang meer.

— Weet gij waar ge wel zult geraken?

— Waar dan?

— In Berlijn.

— Pas op! dreigde de gendarm.

— Is dat ook strafbaar? Ik heb nooit een plakkaat daarover gelezen.

— Ge moogt ons niet beledigen.

— Beleedig ik u daarmee? Gij, met uw groote voeten, die ik niet bijhouden kan, zijt gij zoo gauw op uw teenen getrapt? Och kom...

Maar ze waren al gauw aan 't dorp. De menschen keken de gevangene nieuwsgierig en medelijdend aan.

Gabrielle zag geen enkelen Duitschen soldaat.

— Goeden dag! riep ze tot de bewoners. De heer gendarm heeft een krijgsgevangene gemaakt. Zie eens hoe fier hij is. Maar hij heeft zijn buit heel ver van den IJzer gehaald. We zijn hier zeker wel honderd uur van den IJzer.

De menschen lachten.

— Zwijgen! gebod de Pruis aan mejuffer Petit.

— Zwijgen? Dat doe ik voor geen enkelen Duitscher, zelfs voor uw keizer niet. Integendeel, ik zou 't hem eens goed zeggen, hoe laf België aangevallen is!

— Pas op...

— Maar ik zeg u mijn gedacht. Menschen, de gendarm is kwaad omdat ik zeg, dat hij honderd uur van den IJzer vecht.

De gendarm hief zijn hand op, als wilde hij slaan.

— Probeer het eens! zei Gabrielle. Een vrouw slaan, is dat uw moed? Omdat zij een Belgische vrouw is! Ga liever met de Belgische mannen vechten, als ge durf in uw lijf hebt. Raak mij eens aan... Ik zal u een oorveeg terug geven.

— Dan moet ge maar zwijgen!

— Neen, ik zwijg niet. Waarom houdt gij mij aan? Is dat recht? Is mijn paspoort niet goed? Heb ik iets tegen uw honderdduizend bevelen, bekendmakingen, verordeningen misdaan?

— Daar is 't kot.

— O, wat geef ik om uw kot. Zend een Wolffbericht rond, dat de gendarm een krijgsgevangene gemaakt heeft.

— Binnen!

— Waar is uw overste?

— Dien ga ik halen! Dan zult ge wel uw muil houden.

— Hebben ze in Duitschland een muil? In België hebben wij een mond.

— Binnen, zeg ik!

— Gij krijgt vast het ijzeren kruis.

De gendarm duwde het meisje in het hokje, dat blijkbaar voor gemeentedoelinden had gediend, als het bergen van een brandspuit, misschien ook voor het opsluiten van een dronkaard of een vagebond. De deur werd dicht geworpen en Gabrielle was alleen.

— Wat nu? mompelde ze. Als ze die kousen en handschoenen vinden, moet ik zeker naar Brussel en kom ik voor Petermann. En die zal meer achterdocht gevoelen.

Ze keek naar het raam, of ze haar bezwarende voorwerpen daar door werpen kon. Het zag op een hof uit. Zoo zouden ze door een burger gevonden en verdoken kunnen worden. En wat kon de overste dan nog doen? Hij zou niets te bewijzen hebben.

Maar een ander gedacht flitste mejuffer Petit door 't hoofd.

Het raam was vrij groot. Zoo zij eens trachtte te ontsnappen?

Die gendarm was om een overste, om een officier dus, maar op het dorp had ze geen enkelen Duitschen soldaat gezien. Misschien moest hij wel zijn chef op een naburig dorp gaan halen. Dat vroeg toch wat tijd.

— Vooruit, alles maar beproefd, mompelde Gabrielle en ze begon met een kort, vurig gebed.

Ze haalde een der handschoenen te voorschijn en sloeg het venstertje aan stukken en verwijderde dan al de scherven uit het lijstwerk.

Even luisterde ze. Niemand roerde daarbuiten en zeker was de daad niet opgemerkt.

Gabrielle heesch zich op en kroop met het hoofd door de opening. Ze wong er dan haar schouders door. Het ging. Nog een krachtsinspanning. En plots viel ze op den grond, doch zonder zich te bezeeren.

Ze stond op en bevond zich in een tuin, door een haag van den weg gescheiden.

Ze zocht nu een gat in die haag en kwam aan een poortje. Het was niet gesloten.

Voorzichtig loerde ze op straat. Geen gendarm te zien. Alleen keken een paar vrouwen en mannen nieuwsgierig naar het gevangenhokje.

— In plaats van mij er uit te helpen, dacht Gabrielle. Zeker spraken ze over haar, want toen ze zich vertoonde, klonk het :

— Daar is ze!

— Ze is er uit gekropen.

— Door het venstertje.

— Die durft.

Mejuffer Petit ging naar de menschen toe. Een van hen sprak wat Fransch, want hij zei in het Fransch :

— Dat hebt ge flink gedaan.

— Ja, maar waar is de gendarm?

— Naar den officier.

— Is dat ver?

— O, wel een uur van hier.

— Zoo ver? riep ze vroolijk. Doe hem mijn complimenten.

— Waar gaat ge heen?

— Naar de grens, antwoordde ze zonder aarzelen, want, kon ze allen vertrouwen?

En ook zonder boos opzet kon men haar verklappen.

— Maar dan loopt ge weer in de val.

— Neen, neen, ik zal nu beter oppassen.

— Maar op klaarlichten dag!

— Durft gij mij verbergen?

— Verbergen?

— Neen, hé?

— Als ze huiszoeking doen...

— Welnu, ik woon te Brussel, en als gij daar eens opgezocht wordt, zal ik u verstoppen, al zocht de heele keizerlijke garde u. Enfin, mijn groeten aan den gendarm met de groote voeten. Zeg hem, dat ik te haastig was om op den officier te wachten. En ook, dat ik walg van Duitsche officieren.

Gabrielle knikte en verliet het dorp.

Ze volgde een tegenovergestelde richting, dan vanwaar ze gekomen was. Zoo wist ze, dat ze van de grens afging. Later zou ze wel informeerden hoe ze te Hasselt kon komen.

Dat was de tweede aanhouding geweest, en weer zonder ernstige gevolgen.

Maar de derde maal zou het tragischer eindigen.

XXIII.

Gabrielle Petit had veilig Brussel bereikt. Ze was zelfs met de tram gereisd van Sint-Truiden naar Leuven en dan van Leuven naar de hoofdstad, lijnen waarvan veel gebruik gemaakt werd, om van Luik naar Brussel te reizen, al ging er een gansche dag mee verloren.

Gabrielle werkte ijverig voort. Weer deed ze verscheidene reizen naar Rijsel, Doornik, Charleroi en elders. Getrouw bracht een koerier de verslagen naar de grens.

Maar de bende der Duitschers werkte ook. Een zekeren dag hoorde Gabrielle, dat Baekelmans aangehouden was.

Ze schrok van dit nieuws. Baekelmans behoorde wel tot een andere organisatie, maar ze had menigmaal met hem samengewerkt.

Die gevangenneming gaf een onrustig gevoel.

't Duurde niet lang of een tweede bericht trof mejuffer Petit : Philippe Baucq was ook in handen der Duitschers, evenals mejuffer Thulliez. Deze was een jonge Française uit Rijsel, waar ze leerares was in een klooster.

Zij wilde eveneens haar land dienen en kende den heer en mevrouw Baucq en Miss Cavell. Onder den naam van mejuffer Martin of mevrouw Lejeune bracht zij Fransche en Engelsche soldaten naar Brussel.

Zij wist de hulp te verkrijgen van prins de Croy en zijn zuster, die de vluchtelingen op hun kasteel van Bellignies ontvingen. Een vriendin der familie de Croy, gravin de Belleville, wijdde zich insgelijks aan de taak.

Baucq was verdacht tot de rekruteering mee te werken. Luitenant Bergan gelastte zijn speurder Pinkhoff een onderzoek in te stellen. Tien dagen later kon Pinkhoff op zijn sukses wijzen. Met zekeren Duisberg en Plank, van de politie, bewaakte hij in den nacht de woning van Baucq op de Roodebeeklaan.

Rond elf uur zagen ze iemand, die een vrij groot pak droeg, aan het huis bellen en daarin verdwijnen.

Die persoon bleef daar. Rond halfeen kwam Baucq zelf ; hij werd aangehouden en de drie Duitschers traden met hem de woning binnen.

Dadelijk begon Baucq te roepen, zoodat men hem door het gansche gebouw hooren moest.

Uit een bovenvenster wierp men pakken op de binnenplaats : 't bleken exemplaren van de « Libre Belgique ».

Men trof in het huis mevrouw Baucq en haar dochttertjes, benevens twee nichtjes aan, en dan de persoon, die om elf uur er gekomen was en mejuffer Thulliez bleek te zijn.

Baucq en Thulliez werden eerst naar luitenant Bergan geleid en dan in de gevangenis van Sint-Gillis opgesloten.

Gabrielle Petit begaf zich, toen ze dit nieuws had vernomen, naar Miss Cavell. De Engelsche dame, die met Baucq meegewerkt had, was zeer kalm.

— Ja, de zaak is verraden, zei ze tot mejuffer Petit.

— Maar zouden ze ons ook verdenken ?

— Mij misschien, maar mijnheer Baucq kent u niet. Ge moet u nu in elk geval eenigen tijd rustig houden.

— Hoe zal dit eindigen ?

— Dat kan niemand zeggen. Ik werd nog niet lastig gevallen, maar misschien leggen ze mij ook een strik. Blijf nu hier weg. Spionnen zullen overal loeren.

Gabrielle bleef maar kort en 't hart vol bekommernis ging ze heen.

Zeker dacht ze aan haar eigen veiligheid, maar bovenal ook aan het gewicht van haar taak.

Vier dagen later vernam ze opnieuw treurig nieuws : Miss Cavell was aangehouden.

En inderdaad, bij de huiszoeking in de woning en het bureel van Baucq waren nota's gevonden, die bij hun ontcijferen de Engelsche verpleegster bezwaarden.

De geheime agent Mayer, de reeds genoemde Duisberg en Plank begaven zich naar het instituut Berkendael, deden er een huiszoeking, leidden Miss Cavell en haar helpster Miss Wilkins naar een politiepost ; na een verhoor werd Miss Wilkins vrij gelaten, maar Miss Cavell werd naar Sint-Gillis overgebracht.

Gabrielle Petit veranderde van kamer. De uiterste voorzichtigheid was haar aangeraden. Petermann zou misschien aan haar denken. Hij had immers vermoeden.

En een instructie kon allerlei draden in handen van het gerecht spelen.

Het meisje verkeerde in hevige spanning. Ze was zeer bekommerd om het lot van al die medewerkers, doch van het onderzoek lekte niets uit.

Veertien dagen gingen voorbij.

Nog geen nieuws... Wel nieuwe aanhoudingen van personen, die ze niet kende, doch die zeker tot de diensten behoorden.

Van prins de Croy wist ze het zeker. Het bleek dat men de gansche organisatie ontdekt had.

Het werd September. Gabrielle had haar medewerkers gewaar-schuwd. Het werk lag geheel stil en dat verdroot haar, doch het moest.

Half September vernam ze, dat Baekelmans voor den krijgsraad verscheen. O, hoe gaarne had ze de zitting bijgewoond, maar zulks was niet toegelaten. Buiten enkele advokaten mochten geen Belgen aanwezig zijn.

Ze zou anders de houding van den Antwerpenaar zeer bewonderd hebben ! Telkens antwoordde hij op de vragen van den auditeur : « Dat zeg ik niet ». En 't was dan nutteloos aan te dringen.

Het valt niet in ons bestek dit proces hier uitvoerig te beschrijven.

De auditeur eischte tegen Baekelmans, Franck en Thiry de doodstraf.

De advocaat Sadi Kirschen pleitte voor Baekelmans. Hij wees vooral op de vaderlandsliefde van den beklaagde, die niet uit geldzucht had gehandeld, doch slechts uit plicht. Mr. Dorff pleitte voor Franck en Mr. Thiry voor den politiekommisaris, die denzelfden naam droeg.

Het proces had plaats in een bijgebouw van het ministerie van geldwezen, Hertogelijkestraat. Gabrielle stond er onder de familieleden en vrienden van de beschuldigten te wachten, buiten.

Zij had zich vermomd. Ze moest immers Petermann ontzien... en Flora... en dien Wilhelm...

En eindelijk hoorde zij het nieuws : Baekelmans en Franck waren ter dood veroordeeld.

Ze hoorde snikken. De tranen welden ook haar in de oogen.

— Beiden waren zoo moedig, klonk het. Na het vonnis gaven ze elkaar de hand en ze zeiden : « Wij sterven als vrienden, zooals we ook als vrienden geleefd hebben ».

Er was nog hoop, zoo werd er gezegd.

Misschien zou men de veroordeelden begenadigen.

Maar weldra vernam Gabrielle, dat Baekelmans en Franck onder de kogels als helden waren gevallen.

Lang bad zij voor hem...

— En toch werk ik voort ! nam ze zich dan voor.

Maar wat zou het einde zijn van Baucq en Miss Cavell en hun lotgenooten ?

Wachten nog. Alles ging zoo geheimzinnig. De maand September verliep...

Den 6^{en} October hoorde Gabrielle, dat het proces Cavell den volgende dag zou beginnen.

Er waren niet minder dan vijf-en-dertig beschuldigten : de architect Philippe Baucq van Brussel, mejuffer Louise Thuliez van Rijsel en Miss Edith Cavell van Brussel waren de voornaamste.

Mejuffer Petit mocht zich gelukkig achten niet bij de betichten te staan.

De gewichtigste beschuldiging luidde : soldaten naar den vijand overgebracht te hebben.

De voorzitter van den krijgsraad was luitenant-kolonel Werthmann. Twee kapiteins, een oberluitenant en een feldwebelluitenant fungeerden als leden.

Philippe Baucq.

Dokter Stoeber trad op als aanklager. De taalman was eveneens een Duitscher, de oorlogsvrijwilliger Brueck.

Als verdedigers hadden de beschuldigten Belgen : de advocaten Dorff, Kirschen, Braffort, Braun.

Enkelen beschuldigten had men een Duitschen verdediger toegewezen.

Er waren slechts drie getuigen : luitenant Bergan, de politieman Pinkhoff en een Belgische schooljongen, Bodart.

Het proces duurde twee dagen ; de eerste zitting had plaats in de zaal van den Senaat en de tweede in die der volksvertegenwoordigers.

In de tweede zitting hield Stoeber zijn rekwisitorium, geweldig en wraakzuchtig.

Den 9^{en} October werd er uitspraak gedaan, na een beraadslaging door Stoeber bijgewoond. Philippe Baucq, Louise Thuliez, Edith Cavell, Louis Severin, apotheker te Brussel, en gravin Jeanne de Belleville van Montigny, werden ter dood veroordeeld.

Dank aan haar betrekkingen vernam Gabrielle dit vonnis. Ze was er diep van onder den indruk. Zouden de Duitschers het aandurven ook de vrouwen neer te schieten ?

Gabrielle wist, dat er machtige invloeden aan 't werk waren om Miss Cavell en haar lotgenooten van den kogel te redden.

Zij had nog hoop...

Maar den 12^{en} October las ze met duizenden Brusselaars het ontstellend bericht van generaal von Bissing, den gouverneur, dat dien morgen het doodsvonniss van Philippe Baucq en Miss Cavell voltrokken was.

Gebogen onder de smart sleepte Gabrielle zich naar hare kamer. Miss Cavell was gefusilleerd. De beulen hadden haar niet gespaard. Dien morgen was ze gevallen. Hoe? Dit alles was nog een geheim...

Was er dan geen greintje menselijkheid meer bij hen, die nu de nacht bezaten te Brussel?

Miss Cavell neergeschoten, die kracht, dat talent brutaal vernietigd! Men had het bloed van deze Engelsche begeerd, vooral omdat het eene Engelsche was.

Gabrielle was ziek van smart. Aan haar toestand, haar gevaren dacht zij niet.

Ze zag alleen het beeld van de Britsche verpleegster. Ze hoorde nog haar zoete, warme stem, ze blikte nog in die oogen, waaruit naastenliefde straalde. Miss Cavell was dood, brutaal vermoord.

Terecht wees men er naderhand op, dat reeds haar hooge oprechtheid den rechters gunstig gestemd moest hebben.

Immers, zij erkende niet enkel dat zij soldaten geholpen had om over de grens te komen, maar dat sommigen van hen haar ook schriftelijk hadden bedankt toen zij in Engeland waren angekommen. Deze laatste bekentenis maakte haar zaak slechts des te ernstiger, omdat, indien enkel bewezen was dat zij de soldaten over de grens had geholpen, en niet tevens dat die soldaten een land hadden bereikt dat tegen Duitschland oorlog voerde, zij alleen veroordeeld had kunnen worden voor een poging om de « misdaad » te begaan, en niet voor de uitvoering van de « misdaad » zelf.

Dit wat het eerste punt aangaat er is evenwel nog een ander, waarvan men mocht hebben verwacht dat het nog meer indruk zou hebben gemaakt op iederen rechter wiens menscheijk gevoel niet afgestompt was geworden door het Duitsche militaire recht. Edith Cavell was een Engelsche vrouw die haar vaderland liefhad, maar allereerst was zij een verpleegster, onwrikbaar gehecht aan de hooge idealen van haar beroep. Had zij zich eenige moeite gegeven, gedurende de laatste negen maanden, om haar herstelden patiënten het ontsnappen mogelijk te maken, toch wijdde zij dagelijks haar zorgen, gelijk zij steeds had gedaan, zonder eenig voorbehoud aan de zieken. Zij had niet enkel de Britsche, Fransche en Belgische gekwetsten behandeld, die aan haar werden toevertrouwd; zij had ook Duitsche soldaten verpleegd, hen in staat gesteld opnieuw voor hun land te strijden, met juist dezelfde toewijding, waarmee zij anderen had geholpen om wederom de zaak te dienen, die zoo goed de hare als de hunne was.

Deze toewijding aan hun gewonde kameraden zou het leven van Edith Cavell heilig hebben moeten maken in de oogen van de Duitsche officieren, dié haar ter dood veroordeelden. Het had haar moeten redden zelfs als zij een spion ware geweest, hoezeer men ook van Duitsche zijde overtuigd moge zijn dat de oneindig minder ernstige overtreding door haar begaan de straf verdiende door het Duitsche militaire strafwetboek er aan toegekend. Hare terechtstelling, onverschillig krachtens welke wet, was een beleediging van de menschheid, zooals door de volgende woorden van Sir Edward Grey zeer juist wordt uitgedrukt:

« Sir Edward Grey houdt zich overtuigd dat het bericht van de terechtstelling van deze edele Engelsche vrouw met ontzetting en afschuw zal worden ontvangen, niet alleen in de Verbonden Staten, maar over de geheele beschaafde wereld. Aan mejuffrouw Cavell werd niet eenmaal spionage ten laste gelegd en het feit dat zij tal van gewonde Duitsche soldaten had verpleegd, had zeker in aanmerking moeten komen als een afdoende grond om haar met clementie te behandelen. »

Gabrielle werd nu door dergelijke gedachten bestormd.

De avond viel reeds, maar zij wilde geen licht maken. Ze verkoos de duisternis voor haar mijmeringen.

Er werd geklopt.

— Binnen, zei het meisje moedeloos.

Zouden het Duitschers zijn? Werd er misschien een nieuw onderzoek begonnen? Moest men het net over anderen strikken?

Gabrielle had den lust niet daarover diep na te denken. Ze was gereed mee te gaan, waar men haar ook leidde. Een zware moedeloosheid had haar overvallen.

Maar haar gewone koerier trad binnen.

— Nog geen berichten? vroeg hij.

— O, neen...

— We kunnen nu weer aan het werk gaan. Het proces is afgelopen, en ze hebben ons niet lastig gevallen.

— Miss Cavell is dood...

— Ik weet het. Dus is alles gedaan.

Gabrielle werd wat nijdig.

— Ge spreekt daar zoo onverschillig over, zei ze heftig.

— Onverschillig?

— Wel ja, alsof de dood van die helden maar een bijzaak is.

— Inderdaad, zoo is het ook, tenminste wat ons werk betreft. En zoo zou het ook met mij zijn, als ik onder de kogels moest vallen.

Gabrielle zweeg even.

— Of laat gij nu uw werk steken? vervolgde de koerier. Omdat één soldaat valt, wordt dan de heele compagnie naar achteren gevoerd? Zulke dingen zijn te verwachten. O, meen niet, dat ik geen medelijden heb gevoeld! En meer bewondering toch dan medelijden! En verontwaardiging! Men zegt, dat de soldaten geweigerd hebben te schieten en dat een officier haar met zijn revolver doodde. Ze moesten haar bloed hebben! Maar ik mag het medelijden mij niet laten overheerschen, mejuffer Le Grand, want dan denk ik te veel aan zoo'n drama en zou ik vrees kunnen gevoelen. Haar lot is misschien straks het onze. En ik heb reeds eens de sterke bekoring gevoeld in het veilige Holland te blijven, maar mijn plichtsgevoel heeft die weifeling overwonnen.

De koerier was een eenvoudige jongen van het Vlaamsche land en hij zei dit alles in gebrekkig Fransch, maar zijn woorden maakten een diepen indruk op Gabrielle.

— Vergeef mij, ik ben onrechtvaardig geweest, zei deze. Gij hebt gelijk. Maar ik kende Miss Cavell zoo van dichtbij.

— Zeker, ik begrijp u, en gij zijt ook een vrouw.

— Maar geen enkel oogenblik is het plan bij mij opgekomen mijn werk te laten staan. Vooral nu na het gebeurde, na dezen laffen moord, zou het desertie zijn. De Duitschers zelf hebben mij door hun handelwijze jegens België tot mijn plicht gedreven, en het fusilleeren van Miss Cavell vermeerdert meer hun schuld.

— Een Engelschman zei mij dezen middag, dat de moord op Miss Cavell veel Engelsche vrijwilligers naar het leger zal voeren.

— Juist, en haar offer moet ook ons aanzetten, nog meer te doen. Maar het is de eerste dag. vanmorgen pas is zij gestorven en las ik dat plakkaat. Het maakte een verschrikkelijken indruk op mij, niet om mij zelve, niet omdat haar lot ook 't mijne kan worden, maar om haar, omdat ik ze zoo goed kende en zoo diep vereerde. Doch, kom over drie dagen terug en er zullen berichten zijn.

— Heel goed. Zulk onrecht kan niet blijven bestaan.

— Hebt gij iets vernomen van de terechtstelling?

— Alleen wat ik u vertelde. Maar is het waar?

Terecht stelde de koerier deze vraag, want zelfs heden kent men de bijzonderheden over het fusilleeren van Miss Cavell niet.

Alleen weet men met zekerheid eenige bijzonderheden over haar laatsten nacht in de gevangenis.

Het Amerikaansch gezantschap had een gerucht vernomen dat Miss Cavell den volgenden morgen terechtgesteld zou worden.

De Amerikaansche gezant, de heer Whitlock, was zelf ongelukkigwijze ziek en moest het bed houden. Toch wilde hij doen wat hij kon om Edith Cavell te helpen. Eigenhandig schreef hij eenige woorden van persoonlijke tusschenkomst, die treffend bewijzen, hoe vol-ijverig hij poogde het leven te redden van Edith Cavell.

Hij zond zijn sekretaris Gibson met een verzoek om genade naar von der Lancken. Gibson riep de hulp in van den Spaanschen gezant en meldde in zijn verslag:

« Ik vond den heer Villalobar dineerende ten huize van Baron Lambert. Ik stelde Zijne Excellentie van de zaak op de hoogte en verzocht hem, waar gij ziek waart en buiten staat zelf te gaan, ons naar Baron von der Lancken te vergezellen en mij zoo krachtig mogelijk te steunen bij het, namens U, voordragen van het verzoek om de voltrekking van het doodvonnis uit te stellen, totdat de Gouverneur Uw beroep op genadebetoon in overweging zou hebben kunnen nemen.

Wij waren voorzien van een brief voor Baron von der Lancken en een gratie-verzoek (« requête en grâce ») tot den Gouverneur-Generaal gericht. »

Von der Lancken was uit. Het was reeds avond, maar men kon hem opzoeken, en de beide heeren deelden hem het doel van hun bezoek mee. Gibson meldt verder:

« Hij verklaarde geen geloof te slaan aan het bericht, dat het vonnis bereids geveld was en drukte zekere verwondering uit over het feit dat wij eenig gewicht toekenden aan een bericht niet uit officieele bron herkomstig. Hij drong er sterk op aan te worden ingelicht, hoe wij aan 't bericht kwamen, maar ik voelde mij niet gerechtigd, hem hieromtrent in te lichten. Volgens Baron von der Lancken was het volstrekt onwaarschijnlijk dat de uitspraak zou zijn gevallen en zelfs al ware zulks het geval, zou het vonnis z.i. niet in zoo korten tijd worden voltrokken, terwijl het in elk geval volkomen ondoenlijk was, in de zaak iets te doen vóór den volgenden morgen. Hem werd daarop natuurlijk vóórgelaten dat, indien de zaken stonden als wij reden hadden te gelooven, alle aktie nutteloos zou zijn, tenzij onmiddellijk werd gehandeld. Wij drongen er bij hem op aan, zich dadelijk van den stand van zaken te vergewissen en, na eenig aarzelen, verklaarde hij zich bereid dit te doen. Hij telefoneerde naar den president van den Krijgsraad en kwam kort daarna bij ons terug met het bericht, dat de feiten waren, zooals wij ze hadden ontvouwd en dat men inderdaad voornemens was, het vonnis

vóór het aanbreken van den dag ten uitvoer te leggen. Wij droegen daarop met den meesten nadruk Uw verzoek om uitstel voor. Voor zoover ik kan beoordeelen, was er geen enkel gezichtspunt in de zaak, in 't minst kans opleverend om tot iets te leiden, waarop wij verzuimden het licht te werpen; zoo wezen wij op den gruwel van het terechtstellen van een vrouw, hoe groot ook haar vergrijp geweest mocht zijn, het feit releveerend dat de doodstraf tot dusver alleen was opgelegd geworden in gevallen van daadwerkelijke spionage en dat juffrouw Cavell door de Duitsche autoriteiten niet eens van zoo iets ernstigs werd beschuldigd. Ik liet niet na de aandacht te vestigen op de niet-nakoming van den heer Conrad's belofte om het gezantschap van de veroordeeling in kennis te stellen (1). Ook legde ik nadruk op de omstandigheid, dat, waar immers de tegen juffrouw Cavell gerezen bezwaren feiten betroffen reeds lang geleden begaan en zij voor een aantal weken gevangen had gezeten, uitstel van executie toch waarlijk geen gevaar voor de Duitsche belangen zou kunnen medebrengen. »

Von der Lancken zei, dat de gouverneur-generaal niets kon doen. De militaire gouverneur, von Sauberzweig, had onbeperkte macht in deze kwestie. Alleen de keizer kon genade schenken.

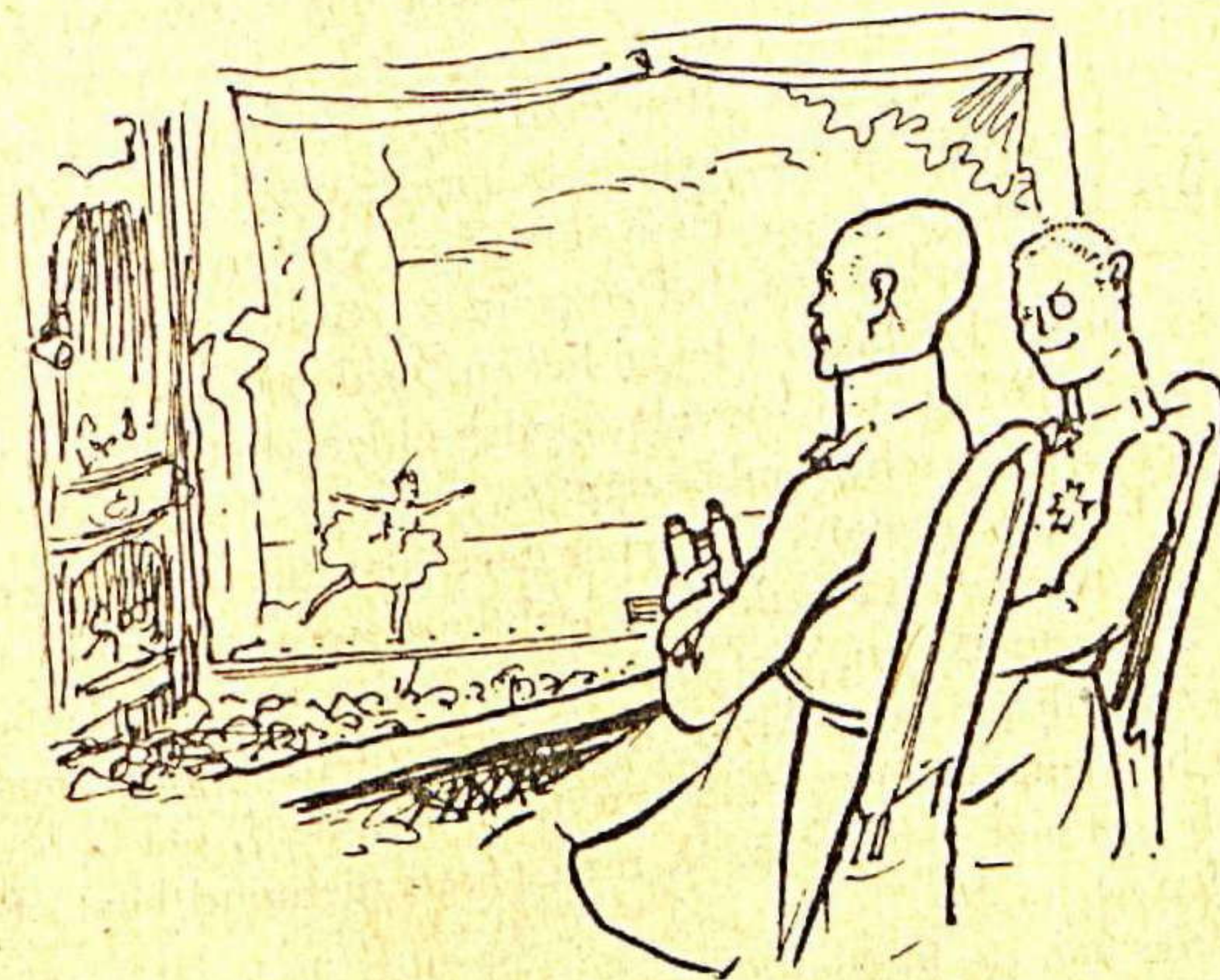
Von der Lancken stemde dan toch toe over de zaak naar von Sauberzweig te telefoneeren. Na een half uur keerde hij terug, zeggende, dat hij persoonlijk met den gouverneur gesproken had, doch te vergeefs. Von Sauberzweig zou de terechtstelling laten doorgaan. De bemiddelaars deden nog een laatste poging, doch geheel vruchteloos.

Dien avond vermaakte von Sauberzweig zich in den Muntshouwborg te Brussel. Daar was het, dat von der Lancken hem opzocht, om over het uitstel van het vonnis te spreken.

Von Sauberzweig was woedend, omdat hij gestoord werd, en grof antwoordde hij dat Baucq en Cavell zouden sterven.

In den namiddag van dien dag had Stoeber het vonnis aan de veroordeelden gemeld. In het pretorium der gevangenis stonden ze in een halven cirkel, toen Stoeber verscheen. Den nacht te voren hadden de zwaarst schuldigen licht in de cel gehad; men wilde hen van nabij bewaken, omdat zekere Pansaerts zich den nacht te voren uit wanhoop verhangen had.

(1) Conrad was kabinetsoverste van baron von der Lancken, hoofd der Politieke Afdeeling; hij had beloofd het gezantschap op de hoogte te houden van den gang der zaken, doch deed het niet.

De auditeur las de uitspraken. Vijf maal klonk het luguber woord : « Todesstrafe ».

Miss Cavell stond fier en onbeweeglijk tegen den muur.

— Mejuffer, dien een verzoek tot genade in, zei de heer Hastelet, die tot vijf jaar veroordeeld was.

— 't Is onnoodig, ik ben een Engelsche en zij willen mijn dood, antwoordde ze bedaard.

Baucq strekte de handen naar den auditeur uit.

— Mijnheer de prokureur, riep hij, ge hebt voor u een oprecht man. Ik ben slachtoffer van twee brieven, en hij herhaalde een terechtwijzing uit het proces.

Stoeber maakte een afwijzend gebaar.

De bestuurder der gevangenis leidde Miss Cavell heen en Stoeber Baucq.

En nu luisteren we even naar den Engelschen predikant, den heer Gahan, te Brussel :

« In den avond van Maandag, den 11^{en} October, werd ik uit kracht van een bijzonder verlof, mij vanwege de Duitsche overheden verstrekt, tot de gevangenis van St. Gillis toegelaten, waarin mejuffrouw Edith Cavell toen tien weken lang was opgesloten geweest. Het eindvonnis in hare zaak was vroeg in den namiddag gewezen.

Tegen mijne verwachting en tot mijn verlichting vond ik mijne vriendin volmaakt kalm en berustend. Dit kon echter geenszins de tee-

derheid en innigheid verminderen, waardoor wij wederzijds gedurende een onderhoud, dat bijna een uur duurde, werden bewogen.

Hare eerste woorden betroffen zaken van persoonlijken aard, maar de plechtige stemming, waarin zij ze besprak, verried de belichting er door de gedachte aan God en Eeuwigheid op geworpen.

Zij vervolgde dat het haar lief zou zijn zoo al hare vrienden wisten, dat zij voor haar land willig het leven liet en, zeide zij : « Ik gevoel angst noch huivering ; ik heb aan zoovele doodsbedden gestaan, dat de dood mij niet vreemd is of schrik inboezemt ».

Ook zeide zij : « Ik dank God voor deze rust, tien weken lang, vóór het einde. 't Leven is altijd zulk een jachten geweest en zóó vol moeilijkheden. Dit tijdperk van rust was een groote zegen. Allen hier zijn heel goed voor mij geweest. Maar dit zou ik willen zeggen, staande als ik doe vóór het aangezicht van God en de Eeuwigheid, dat ik besef, dat vaderlandsliefde niet genoeg is. Ik mag tegen niemand haat of bitterheid gevoelen. »

Wij zaten aan de Heilige Communie aan en zij ontving de Blijde Boodschap der vertroosting met heel haar hart.

Aan het einde van den korten dienst gekomen, begon ik de woorden te herhalen : « Sta mij ter zijde », en zij prevelde ze ten einde toe na.

Wij bleven nog een wijl kalm samen spreken tot het tijd voor mij werd, heen te gaan. Zij belastte mij met afscheidsgroeten aan betrekkingen en vrienden. Zij sprak van de nooden van haar ziel en ontving de verzekering van God's Woord, zooals het een Christen alleen gegeven is, ze te ontvangen.

Daarop zeide ik « Goeden Nacht » en met een glimlach zeide zij : « Wij zullen elkaar weerzien ».

« Tot het laatste toe was zij moedig en opgewekt. Zij beleed haar Christelijk geloof en zeide dat zij zich gelukkig gevoelde, voor haar land te sterven. Zij stierf als een heldin. »

Zoo verklaarde een Duitsch aalmoezenier.

Zooals wij het reeds deden opmerken, worden hare laatste oogenblikken op verschillende wijzen beschreven.

Het vonnis werd in de Nationale Schietbaan uitgevoerd. Het executie-peloton bestond uit zes man en een officier. Stoeber was ook aanwezig.

Om 7 uur verscheen Miss Cavell uit een naburig huis, waar men haar gebracht had. Haar oogen werden geblinddoekt. Over haar hoofd droeg ze een zwarten sluier.

JAN VERBEKE

GABRIELLE PETIT

ONZE NATIONALE HELDIN

UITGAVE VAN L. OPDEBEEK — ANTWERPEN